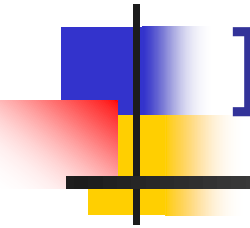

Inteligență artificială

13. Învățarea cu întărire

Florin Leon

Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi” din Iași
Facultatea de Automatică și Calculatoare

http://florinleon.byethost24.com/curs_ia.html

Învățarea cu întărire

1. Introducere
2. Procese de decizie Markov
3. Învățarea pasivă
4. Învățarea activă
5. Optimizări
6. Concluzii

Învățarea cu întărire

1. Introducere
2. Procese de decizie Markov
3. Învățarea pasivă
4. Învățarea activă
5. Optimizări
6. Concluzii

Tipuri de învățare

- Învățarea supervizată
  - Date de antrenare: (**A**, *c*) – atribute, clasă
  - Scopul este predicția lui *c* și minimizarea erorii
  - Clasificare, regresie
- Învățarea nesupervizată
  - Date de antrenare: **X** – numai atributele
  - Scopul este determinarea unor grupuri de puncte similare în spațiul multidimensional cu |**X**| dimensiuni
  - Grupare (clusterizare, partiționare)

Învățarea cu întărire

- engl. "reinforcement learning"
- Agentul trebuie să învețe un comportament fără a avea un instructor
  - Agentul are o sarcină de îndeplinit
  - Efectuează niște acțiuni în mediul de execuție
  - Ulterior, primește un *feedback* (reacția mediului) privind cât de bine a acționat în vederea îndeplinirii sarcinii
  - Agentul urmărește îndeplinirea aceleiași sarcini în mod repetat
- Un agent este o entitate autonomă (software sau hardware) care acționează fără intervenție umană și este parte integrantă din mediul său de execuție

Învățarea cu întărire

- Agentul primește o recompensă (întărire pozitivă) dacă îndeplinește bine sarcina
- Agentul primește o pedeapsă (întărire negativă) dacă îndeplinește rău sarcina

- *Experiența este un profesor dur pentru că întâi îți dă testul și abia apoi îți predă lecția.* (Vernon Law)

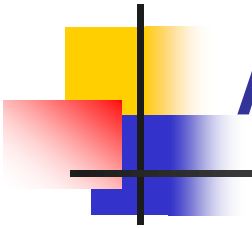

Aplicații

- Medii complexe pentru care nu se pot stabili probabilitățile și recompensele
  - Jocuri: spațiu uriaș de stări
    - Se poate spune doar la sfârșit dacă recompensa este pozitivă (s-a câștigat) sau negativă (s-a pierdut)
  - Mediul fizic: roboți, elicoptere
    - Recompense negative doar pentru deviere de la curs, clătinare, prăbușire

Aplicații

- Dame – Samuel (1959, 1967)
- TD-Gammon (joc de table) – Tesauro (1992)
  - Funcția de evaluare: rețea neuronală cu 1 strat ascuns cu 40 de neuroni
  - După 300 000 de jocuri cu el însuși, a atins performanțe de campion mondial din top 3
- Alte jocuri: solitaire, șah

Aplicații

- Controlul pendulului inversat
  - Algoritmul Boxes – Michie & Chambers (1968)
  - Pendulul inversat *triplu*
- În general, probleme pentru care este dificilă determinarea apriori a unor reguli de rezolvare
  - Controlul roboților sau al altor echipamente
  - Stabilirea prețurilor, livrarea produselor
  - Listă de aplicații de succes: http://umichrl.pbworks.com/w/page/7597597/Successes-of-Reinforcement-Learning

Aplicații

- Algoritmul Pegasus (Ng & Jordan, 2000): zbor autonom al unui elicopter

Învățare cu întărire profundă

- engl. "Deep Reinforcement Learning"
- Google DeepMind (2015)
- Programul a învățat să joace jocurile Atari 2600 urmărind direct doar afișajul și scorul

AlphaGo (Google DeepMind)

- Martie 2016: a câștigat cu 4-1 împotriva lui Lee Sedol, jucător de go profesionist cu 9 dan, premiu: 1 000 000 $
- Mai 2017: a câștigat împotriva lui Ke Jie, cel mai bun jucător de go din lume
- Octombrie 2017: AlphaGo Zero a învățat să joace fără informații din jocuri ale oamenilor (doar pe baza regulilor jocului) și a învins AlphaGo Lee cu 100-0
- Decembrie 2017: AlphaZero a învins AlphaGo Zero cu 60-40 și a ajuns după doar 8 ore de antrenare la un nivel superior tuturor programelor de go și șah existente

Modelul de interacțiune din învățarea cu întărire

- Agentul
  - Efectuează acțiuni
- Mediul
  - Acordă recompense
  - Îi prezintă agentului situații numite stări

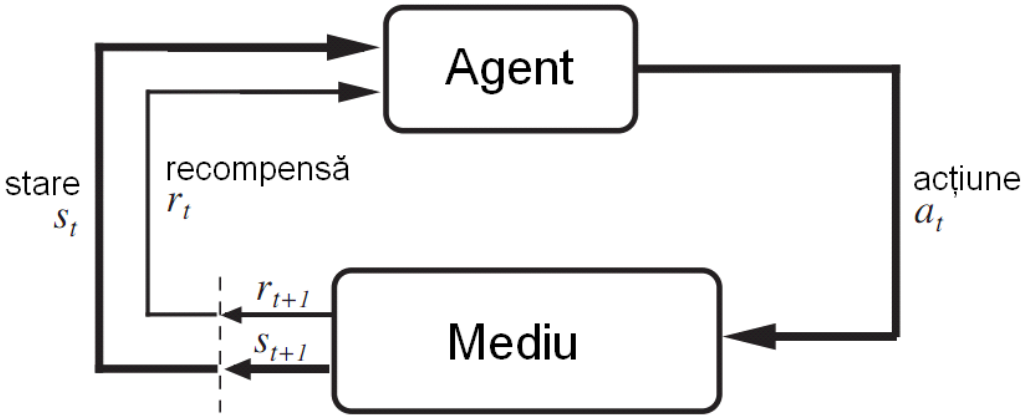

Învățarea cu întărire

- Scopul este de a determina agentul să acționeze astfel încât să-și maximizeze recompensele totale
- Agentul trebuie să-și dea seama ce secvență de acțiuni conduce la îndeplinirea sarcinii
- Datele de antrenare sunt triplete de tipul (*S*, *A*, *R*): *Stare, Acțiune, Recompensă*
- Acțiunile afectează de obicei și recompensele ulterioare, nu numai pe cele imediate: au un efect întârziat

Gruk

- *Der findes en visdommens vej – det er dén, som bør være let at erindre: dum dig og dum dig og dum dig igen, men mindre og mindre og mindre.*

- *Există un drum al înțelepciunii – este unul ce ar trebui să fie ușor de ținut minte: greșește și greșește și greșește din nou, dar mai puțin și mai puțin și mai puțin.*

- *The road to wisdom? – Well, it's plain and simple to express: err and err and err again but less and less and less.*

Piet Hein (1905-1996), inventator și poet danez

Învățarea cu întărire

1. Introducere
2. Procese de decizie Markov
   - 2.1. Iterarea valorilor
   - 2.2. Iterarea politicilor
3. Învățarea pasivă
4. Învățarea activă
5. Optimizări
6. Concluzii

Decizii secvențiale

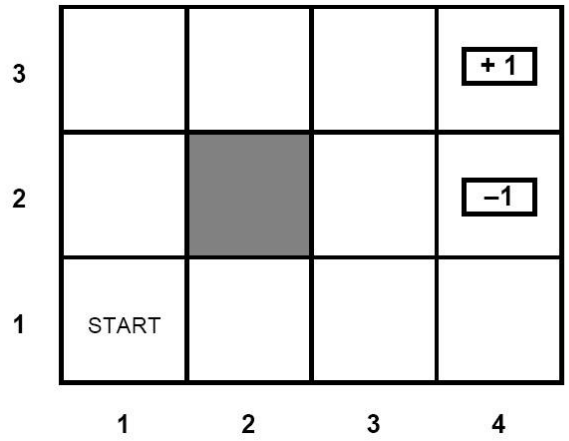

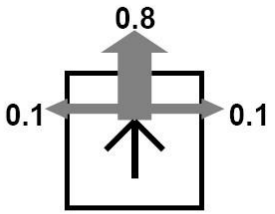

- Mediu determinist:
  - (sus, sus, dreapta, dreapta, dreapta)
- Mediu stohastic:
  - Model de tranziții $T(s, a, s')$: probabilitatea de a ajunge din starea s în starea s' efectuând acțiunea a

Presupunerea Markov

- Starea curentă s_t depinde doar de un istoric finit al stărilor anterioare
- Proces Markov de ordin întâi: starea curentă s_t depinde doar de starea anterioară s_{t-1}
  - $P(s_t \mid s_{t-1}, \ldots, s_0) = P(s_t \mid s_{t-1})$

Proces de decizie Markov

- Starea inițială s_0
- Modelul de tranziții $T(s, a, s')$
- Funcția de recompensă $R(s)$

Definiții

- Soluția unei astfel de probleme se numește politică (*policy*) și se notează π
  - Traduceri alternative pentru *policy*: tactică sau strategie
- $\pi(s)$ este acțiunea recomandată în starea s
  - Politica este descrierea unui reflex
  - Politica este definită pentru toate stările: ce acțiune trebuie să facă agentul în orice stare s-ar afla
- Se numește utilitate suma recompenselor pentru o secvență de stări
  - Recompensa este câștigul imediat, pe termen scurt
  - Utilitatea este câștigul total, pe termen lung
- Într-un mediu stohastic, se calculează utilitatea așteptată
- Politica optimă π^* maximizează utilitatea așteptată

Exemple de politici

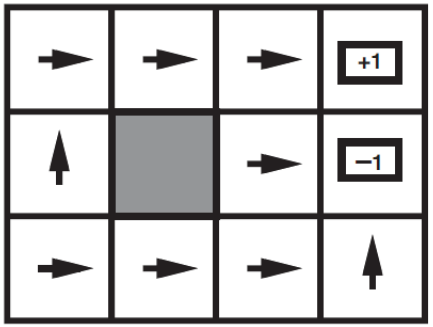

$R(s) < -1.6284$

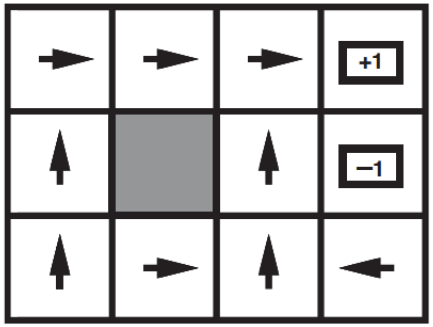

$-0.4278 < R(s) < -0.0850$

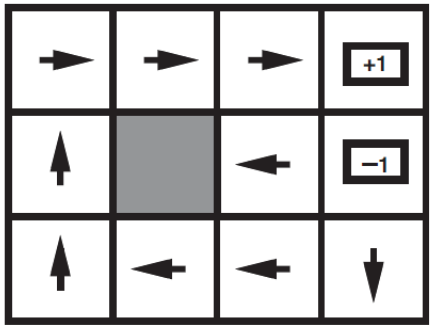

$-0.0221 < R(s) < 0$

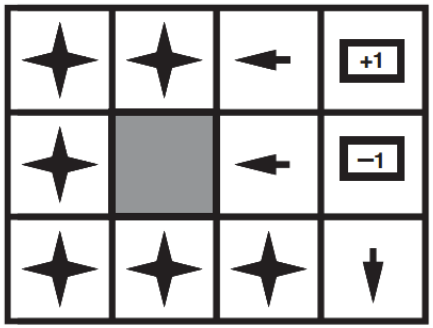

$R(s) > 0$

R(*s*) este recompensa în fiecare stare neterminală

Staționaritate

- Orizont finit
  - $U_h([s_0, s_1, ..., s_{N+k}]) = U_h([s_0, s_1, ..., s_N])$
  - După momentul N, nu mai contează nimic

history

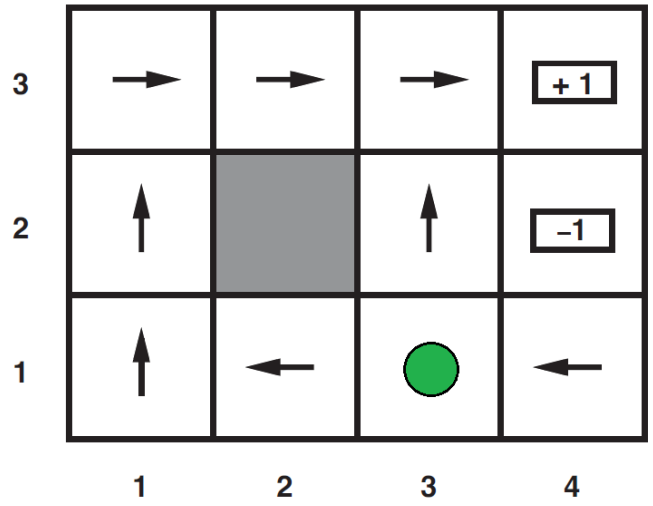

- $N = 3 \Rightarrow$ trebuie să riște (sus)
- $N = 100 \Rightarrow$ poate alege soluția mai sigură (stânga)
- Politica optimă este nestaționară

Staționaritate

- Orizont infinit
  - Politica optimă este staționară
  - Recompense aditive
    - $U([s_0, s_1, s_2, \ldots]) = R(s_0) + R(s_1) + R(s_2) + \ldots$
  - Recompense actualizate (*discounted*)
    - $U([s_0, s_1, s_2, \ldots]) = R(s_0) + \gamma R(s_1) + \gamma^2 R(s_2) + \ldots$
    - $\gamma \in [0, 1]$ este factorul de actualizare (*discount factor*), care indică faptul că recompensele viitoare contează mai puțin decât recompensele imediate

Evaluarea unui orizont infinit

- Trebuie să ne asigurăm că utilitatea unei secvențe posibil infinite este finită
- *Abordarea 1.* Dacă recompensele sunt mărginite și $\gamma < 1$ atunci:

$$U_h([s_0, s_1, s_2, \ldots]) = \sum_{t=0}^{\infty} \gamma^t R(s_t) \leq \sum_{t=0}^{\infty} \gamma^t R_{\max} = R_{\max}/(1-\gamma)$$

- *Abordarea 2.* Dacă mediul conține stări terminale și se garantează faptul că agentul va atinge una din ele (avem o politică adecvată, *proper policy*), putem utiliza $\gamma = 1$
- *Abordarea 3.* Compararea recompenselor medii (pentru fiecare pas)

Evaluarea unei politici

- Fiecare politică generează secvențe multiple de stări, datorită incertitudinii tranzițiilor $T(s, a, s')$
- Utilitatea (sau valoarea) unei politici π este valoarea așteptată a sumei tuturor recompenselor actualizate observate după toate secvențele posibile de stări

$$\pi^* = \underset{\pi}{\operatorname{argmax}} E\left[\sum_{t=0}^{\infty} \gamma^t R(s_t) \mid \pi\right]$$

- Valoarea așteptată: $E[A] = \Sigma_i(P(A_i) \cdot A_i)$

Utilitățile stărilor

- Utilitatea unei stări s este utilitatea așteptată a secvenței de stări următoare
- Secvența este determinată de $\pi(s)$

$$U^{\pi}(s) = E\left[\sum_{t=0}^{\infty} \gamma^t R(s_t) \mid \pi, s_0 = s\right]$$

Exemplu

- Fie $\gamma = 1$ și $R(s) = -0.04$

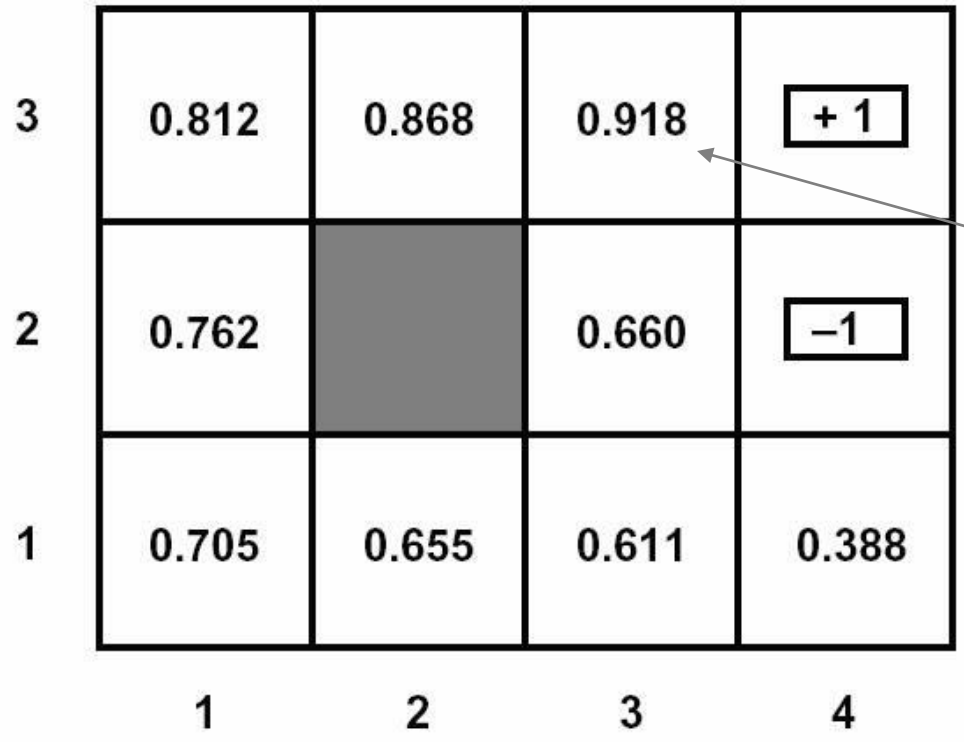

lângă scop utilitățile sunt mai mari pentru că este nevoie de mai puțini pași cu recompensă negativă pentru atingerea stării respective

Ecuația Bellman

$$U^{\pi}(s) = E\left[\sum_{t=0}^{\infty} \gamma^t R(s_t) \mid \pi, s_0 = s\right]$$

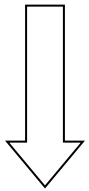

$$U(s) = R(s) + \gamma \max_a \sum_{s'} T(s, a, s') U(s')$$

Ecuația Bellman

Politica optimă

- Utilitatea unei stări este recompensa imediată pentru acea stare plus utilitatea așteptată maximă a stării următoare

$$U(s) = R(s) + \gamma \max_a \sum_{s'} T(s, a, s')U(s')$$

- Politica optimă alege acțiunea care conduce în starea cu cea mai mare utilitate așteptată

$$\pi^*(s) = \operatorname{argmax}_a \sum_{s'} T(s, a, s')U(s')$$

A2.1. Iterarea valorilor

- engl. “value iteration”
- Este un algoritm pentru calcularea politicii optime
- Se inițializează utilitatea fiecărei stări
- În mod iterativ, se atribuie valorile corecte pentru utilități
- Se folosesc utilitățile stărilor pentru selectarea unei acțiuni optime în fiecare stare
- Se alege starea cu utilitatea cea mai mare

Exemplu

- Se consideră rezultatele tuturor acțiunilor posibile pentru a selecta acțiunea cea mai bună și a atribui utilitatea sa așteptată următoarei stări din ecuația Bellman
- Exemplu: utilitatea stării (1,1)

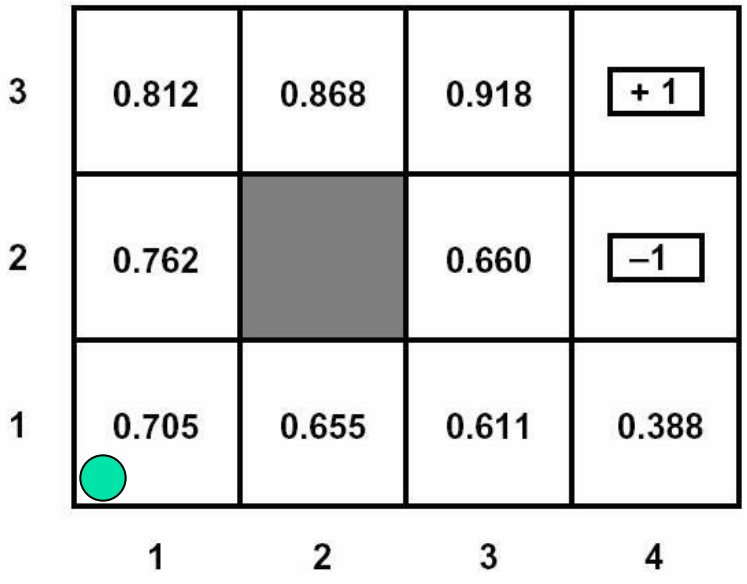

$$U(1,1) = -0.04 + \gamma \max\{ \begin{array}{ll} 0.8U(1,2) + 0.1U(2,1) + 0.1U(1,1), & (Up) \\ 0.9U(1,1) + 0.1U(1,2), & (Left) \\ 0.9U(1,1) + 0.1U(2,1), & (Down) \\ 0.8U(2,1) + 0.1U(1,2) + 0.1U(1,1) \} & (Right) \end{array}$$

Rezolvarea unui proces de decizie Markov

- *n* stări posibile
- *n* ecuații Bellman, una pentru fiecare stare
- *n* ecuații cu *n* necunoscute: *U*(*s*)
- Nu se poate rezolva ca sistem de ecuații liniare din cauza funcției max
- Se rezolvă iterativ:

$$U_{i+1}(s) \leftarrow R(s) + \gamma \max_a \sum_{s'} T(s,a,s')U_i(s')$$

Pseudocod: iterarea valorilor

function VALUE-ITERATION(mdp, ϵ) **returns** a utility function
  inputs: mdp, an MDP with states S, actions $A(s)$, transition model $P(s' \mid s, a)$,
    rewards $R(s)$, discount γ
    ϵ, the maximum error allowed in the utility of any state
  local variables: U, U', vectors of utilities for states in S, initially zero
    δ, the maximum change in the utility of any state in an iteration

  repeat
    $U \leftarrow U'$; $\delta \leftarrow 0$
    for each state s **in** S **do**
      $U'[s] \leftarrow R(s) + \gamma \max_{a \in A(s)} \sum_{s'} P(s' \mid s, a)\ U[s']$
      if $|U'[s] - U[s]| > \delta$ **then** $\delta \leftarrow |U'[s] - U[s]|$
  until $\delta < \epsilon(1-\gamma)/\gamma$
  return U

Convergența

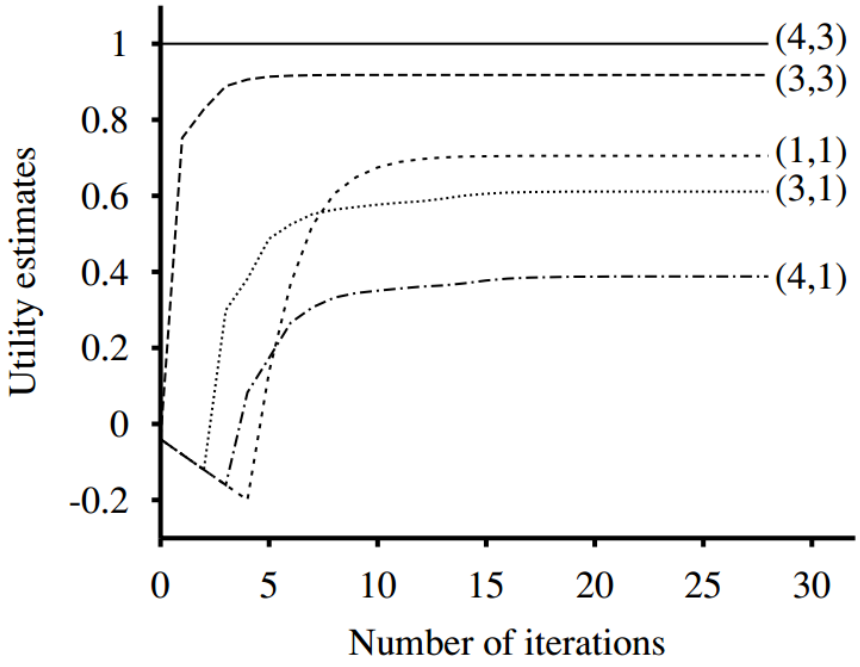

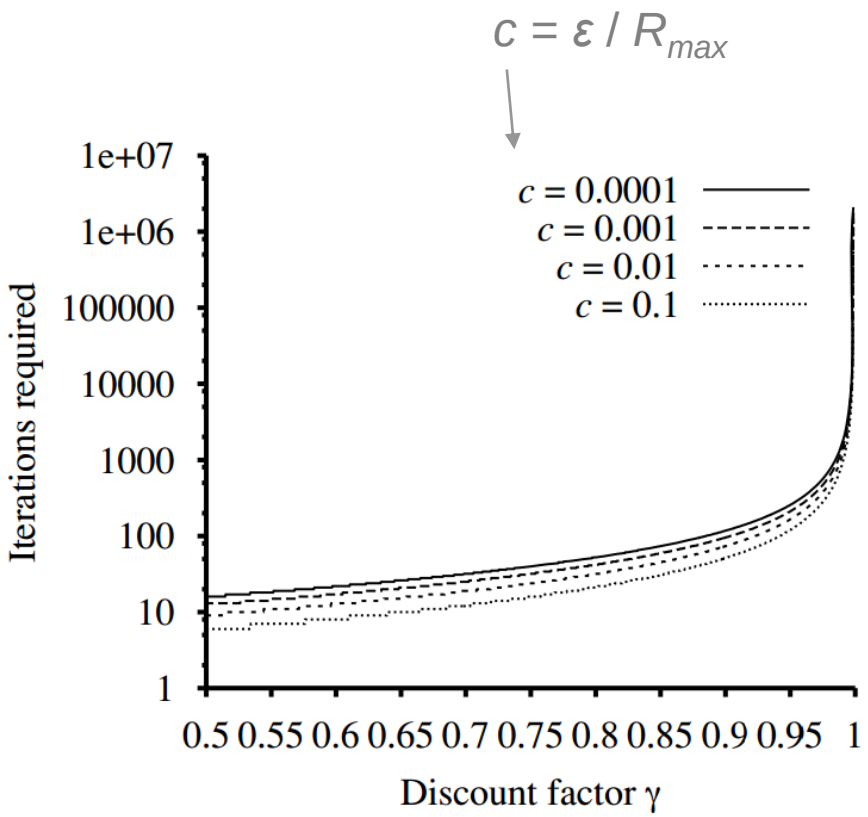

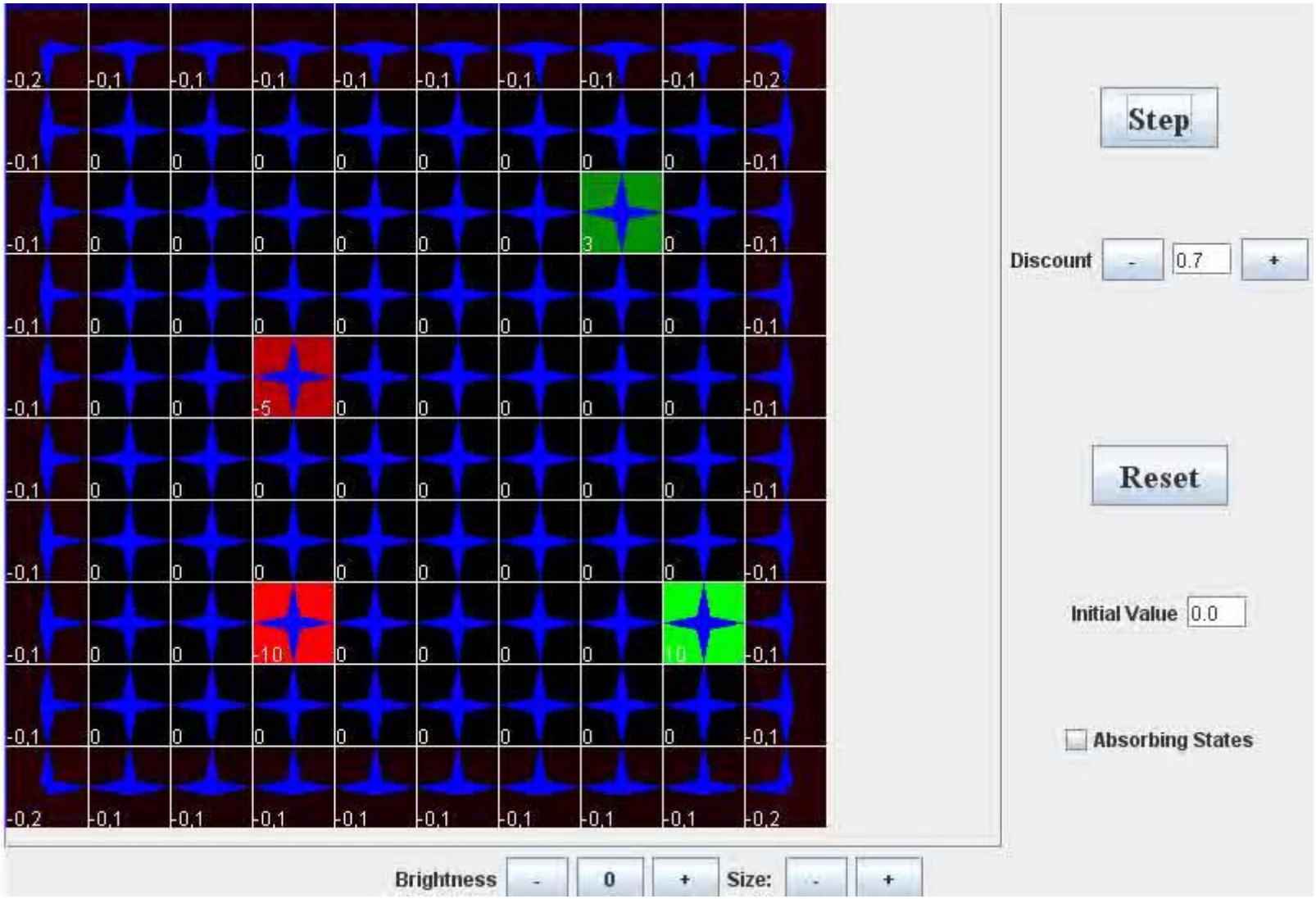

http://people.cs.ubc.ca/~poole/demos/mdp/vi.html

A2.2. Iterarea politicilor

- engl. “policy iteration”
- Dacă o acțiune este în mod evident mai bună decât toate celelalte, nu avem nevoie de valorile exacte ale utilităților
- Algoritmul alternează doi pași:
  - Evaluarea politicii: calcularea utilităților tuturor stărilor pe baza politicii π_i
  - Îmbunătățirea politicii: calcularea unei noi politici π_{i+1} pe baza utilităților U_i

Evaluarea politicii

$$U_i(s) = R(s) + \gamma \sum_{s'} T(s, \pi_i(s), s') U_i(s')$$

- Sistem de *n* ecuații liniare cu *n* necunoscute
- Se poate rezolva exact în $O(n^3)$ sau în mod aproximativ mai repede

Îmbunătățirea politicii

- Se cunosc toate $U(s)$
- Se calculează pentru fiecare s:

$$\max_a \sum_{s'} T(s,a,s')\ U[s']$$

- Aceasta este acțiunea optimă $a_i^*(s)$
  - Dacă $a_i^*(s) \neq \pi_i(s)$, se actualizează politica: $\pi_{i+1}(s) \leftarrow a_i^*(s)$
- Se pot actualiza doar părțile „promițătoare” ale spațiului de căutare

Pseudocod: iterarea politicilor

function POLICY-ITERATION(mdp) **returns** a policy
  inputs: mdp, an MDP with states S, actions $A(s)$, transition model $P(s' \mid s, a)$
  local variables: U, a vector of utilities for states in S, initially zero
    π, a policy vector indexed by state, initially random

  repeat
    $U \leftarrow$ POLICY-EVALUATION(π, U, mdp)
    $unchanged? \leftarrow$ true
    for each state s **in** S **do**
      if $\max_{a \in A(s)} \sum_{s'} P(s' \mid s, a)\ U[s'] > \sum_{s'} P(s' \mid s, \pi[s])\ U[s']$ **then do**
        $\pi[s] \leftarrow \operatorname{argmax}_{a \in A(s)} \sum_{s'} P(s' \mid s, a)\ U[s']$
        $unchanged? \leftarrow$ false
  until $unchanged?$
  return π

Învățarea cu întărire

1. Introducere
2. Procese de decizie Markov
3. Învățarea pasivă
   - 3.1. Estimarea directă a utilității
   - 3.2. Programarea dinamică adaptivă
   - 3.3. Învățarea diferențelor temporale
4. Învățarea activă
5. Optimizări
6. Concluzii

Învățarea cu întărire

- Proces de decizie Markov
  - Mulțimea de stări *S*, mulțimea de acțiuni *A*
  - Modelul de tranziții *T*(*s*, *a*, *s'*) este cunoscut
  - Funcția de recompensă *R*(*s*) este cunoscută
  - Calculează o politică optimă
- Învățare cu întărire
  - Se bazează pe procese de decizie Markov, dar:
  - Modelul de tranziții este necunoscut
  - Funcția de recompensă este necunoscută
  - Învață o politică optimă

Tipuri de învățare cu întărire

- Pasivă sau activă
  - Pasivă: agentul execută o politică fixă și o evaluează
  - Activă: agentul își actualizează politica pe măsură ce învață
- Bazată pe model sau fără model
  - Bazată pe model: învață modelul de tranziții și recompense și îl folosește pentru a descoperi politica optimă
  - Fără model: descoperă politica optimă fără a învăța modelul

Învățarea pasivă

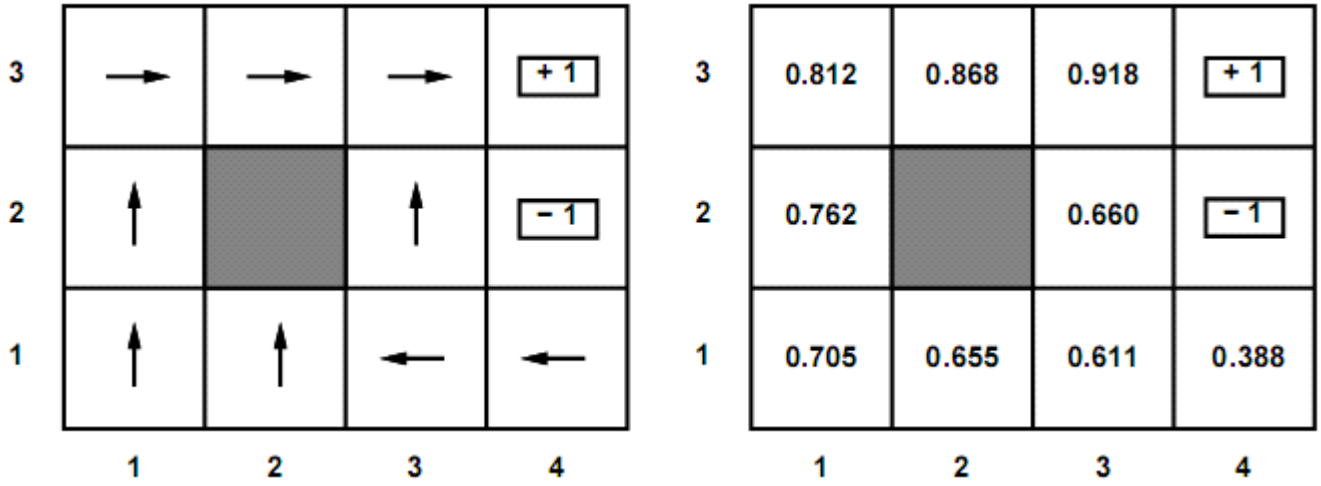

- Învățarea pasivă este o modalitate de explorare a mediului
  - De exemplu, un robot cu scopul de a trece prin toate stările mediului
- Evaluează cât de bună este o politică π
- Învață utilitatea $U^{\pi}(s)$ a fiecărei stări
- Idee similară cu evaluarea politicii pentru PDM

Învățarea pasivă

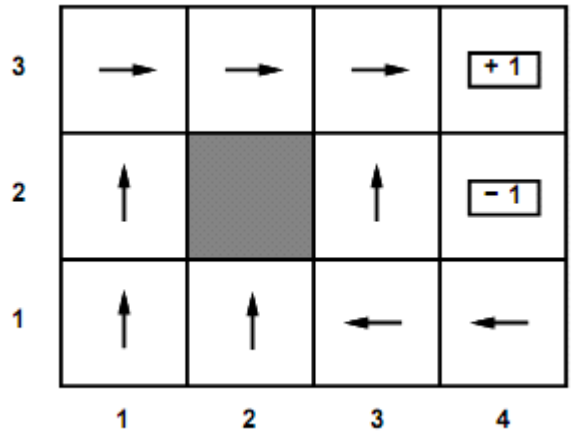

Agentul execută o serie de încercări (*trials*)

Politica este aceeași, dar mediul este nedeterminist

$$(1,1)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (1,2)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (1,3)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (1,2)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (1,3)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (2,3)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (3,3)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (4,3)_{\textbf{+1}}$$
$$(1,1)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (1,2)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (1,3)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (2,3)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (3,3)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (3,2)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (3,3)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (4,3)_{\textbf{+1}}$$
$$(1,1)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (2,1)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (3,1)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (3,2)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (4,2)_{\textbf{-1}}$$

Scopul este să învețe utilitatea așteptată $U^{\pi}(s)$

$$U^{\pi}(s) = E\left[\sum_{t=0}^{\infty} \gamma^t R(s_t) | \pi, s_0 = s\right]$$

A3.1. Estimarea directă a utilității

- De exemplu, prima încercare produce:
  - în starea (1,1) recompensa totală 0.72

$$(1,1)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (1,2)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (1,3)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (1,2)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (1,3)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (2,3)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (3,3)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (4,3)_{\textbf{+1}}$$

$-0.04 \cdot 7 + 1 = 0.72$ (cu $\gamma = 1$)

$$U^{\pi}(s) = E\left[\sum_{t=0}^{\infty} \gamma^t R(s_t) | \pi, s_0 = s\right]$$

Estimarea directă a utilității

- De exemplu, prima încercare produce:
  - în starea (1,1) recompensa totală 0.72
  - în starea (1,2) două recompense totale 0.76 și 0.84
  - în starea (1,3) două recompense totale 0.80 și 0.88
- Utilitatea unei stări este suma așteptată a recompenselor de la acea stare înainte
- Utilitatea estimată poate fi media valorilor eșantionate
  - $U(1,1) = 0.72$, $U(1,2) = 0.80$, $U(1,3) = 0.84$ etc.

Estimarea directă a utilității

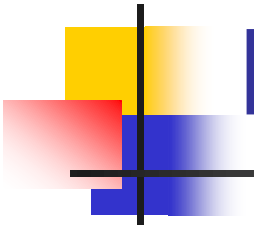

- Utilitatea unei stări depinde de utilitățile stărilor succesoare (constrângerile date de ecuațiile Bellman)
- Estimarea directă a utilității ignoră această informație
- Căutarea se face într-un spațiu mult mai mare decât cel necesar de fapt
- Convergența este foarte lentă

A3.2. Programarea dinamică adaptivă

- Se folosesc ecuațiile Bellman

$$U^{\pi}(s) = R(s) + \gamma \sum_{s'} T(s, \pi(s), s') U^{\pi}(s')$$

- Trebuie estimate $T(s, \pi(s), s')$ și $R(s)$ din încercări
  - Frecvențele tranzițiilor și mediile recompenselor
  - Probabilitățile și recompensele învățate se introduc în ecuațiile Bellman
  - Se rezolvă sistemul de ecuații liniare cu necunoscutele $U^{\pi}(s)$

Pseudocod: învățare cu întărire pasivă prin programare dinamică adaptivă

function PASSIVE-ADP-AGENT($percept$) **returns** an action
  inputs: $percept$, a percept indicating the current state s' and reward signal r'
  persistent: π, a fixed policy
    mdp, an MDP with model P, rewards R, discount γ
    U, a table of utilities, initially empty
    N_{sa}, a table of frequencies for state–action pairs, initially zero
    $N_{s'|sa}$, a table of outcome frequencies given state–action pairs, initially zero
    s, a, the previous state and action, initially null

  if s' is new **then** $U[s'] \leftarrow r'$; $R[s'] \leftarrow r'$
  if s is not null **then**
    increment $N_{sa}[s, a]$ and $N_{s'|sa}[s', s, a]$
    for each t such that $N_{s'|sa}[t, s, a]$ is nonzero **do**
      $P(t \mid s, a) \leftarrow N_{s'|sa}[t, s, a] \,/\, N_{sa}[s, a]$
  $U \leftarrow$ POLICY-EVALUATION(π, U, mdp)
  if s'.TERMINAL? **then** $s, a \leftarrow$ null **else** $s, a \leftarrow s', \pi[s']$
  return a

t este o stare

având aproximările pentru *T*, *R* și π, se calculează utilitățile ca la iterarea politicilor PDM, prin rezolvarea unui sistem de ecuații liniare

Exemplu

$$(1,1)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (1,2)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow \boxed{(1,3)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (1,2)_{\textbf{-.04}}} \rightsquigarrow \boxed{(1,3)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (2,3)_{\textbf{-.04}}} \rightsquigarrow (3,3)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (4,3)_{\textbf{+1}}$$
$$(1,1)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (1,2)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow \boxed{(1,3)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (2,3)_{\textbf{-.04}}} \rightsquigarrow (3,3)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (3,2)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (3,3)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (4,3)_{\textbf{+1}}$$
$$(1,1)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (2,1)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (3,1)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (3,2)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (4,2)_{\textbf{-1}}$$

- Acțiunea *Right* este executată de 3 ori în starea (1,3) și în 2 cazuri starea rezultantă este (2,3)
  - $\Rightarrow T((1,3), \textit{Right}, (2,3)) = 2/3$

Convergența

$$RMS = \sqrt{\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}(x_i - y_i)^2}$$

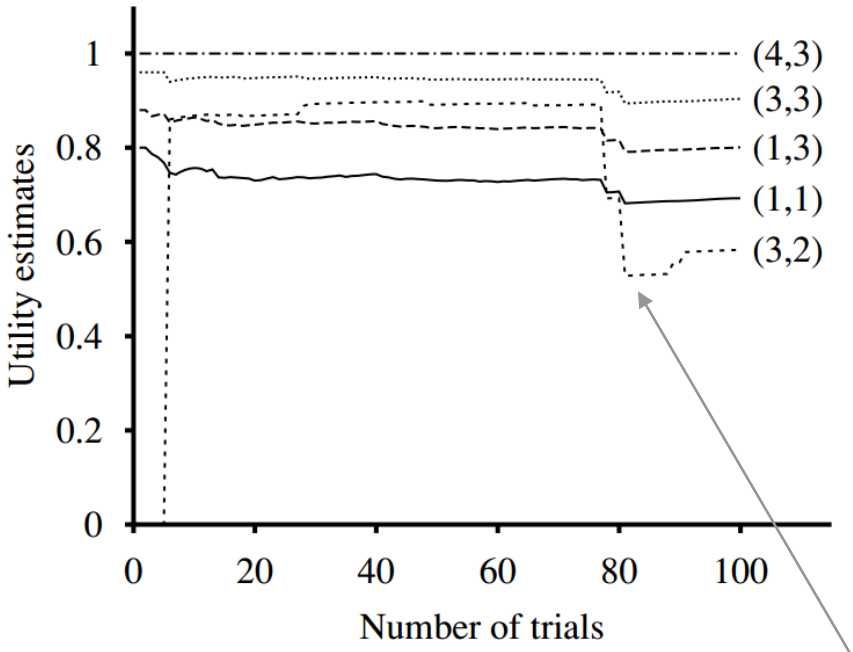

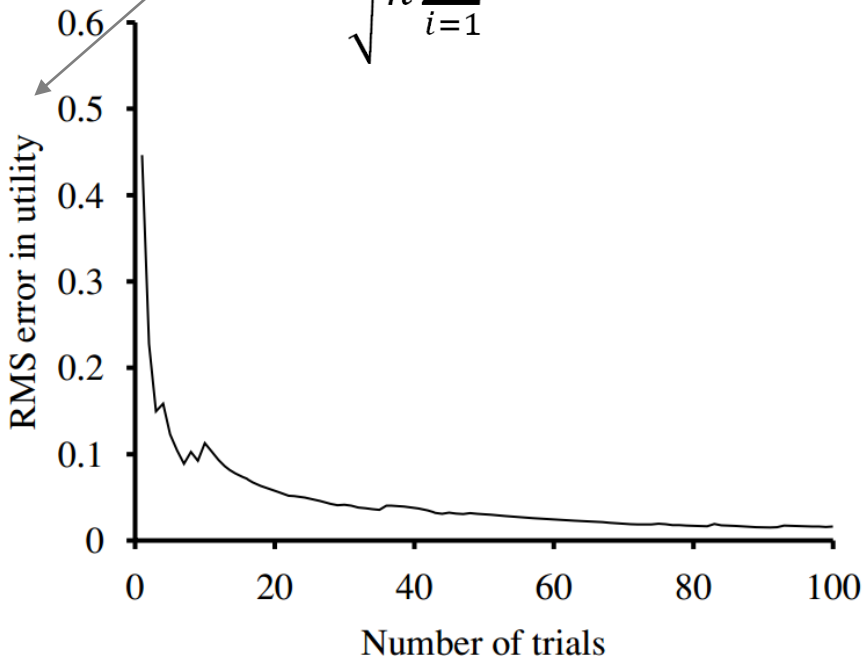

aici agentul întâlnește prima dată starea cu $R = -1$

Programarea dinamică adaptivă

- PDA este un standard de comparare pentru alți algoritmi de învățare cu întărire
- PDA este ineficient dacă spațiul stărilor este mare
  - Sistem de ecuații liniare de ordin *n*
  - Jocul de table: 10^{50} ecuații cu 10^{50} necunoscute

Euristici pentru PDA

- Mai ales la începutul învățării, modelul oricum nu este cel corect, deci calculul exact al tuturor utilităților nu se justifică
- Se pot folosi euristici, de exemplu, baleierea prioritară (*prioritized sweeping*): se ajustează cu precădere stările ai căror succesori probabili tocmai au suferit o modificare mare a utilităților estimate
- Prin folosirea euristicilor, calculele sunt efectuate cu câteva ordine de magnitudine mai eficient

A3.3. Învățarea diferențelor temporale

- engl. "temporal differences"
- Combină avantajele celor două abordări anterioare (estimarea directă a utilității și programarea dinamică adaptivă)
  - Actualizează doar stările direct afectate
  - Satisface aproximativ ecuațiile Bellman
- Exemplu: $(1,1)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (1,2)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (1,3)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (1,2)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (1,3)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (2,3)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (3,3)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (4,3)_{\textbf{+1}}$
  $(1,1)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (1,2)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (1,3)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (2,3)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (3,3)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (3,2)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (3,3)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (4,3)_{\textbf{+1}}$
  $(1,1)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (2,1)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (3,1)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (3,2)_{\textbf{-.04}} \rightsquigarrow (4,2)_{\textbf{-1}}$
  - După prima încercare: $U(1,3) = 0.84$, $U(2,3) = 0.92$
  - Fie tranziția $(1,3) \rightarrow (2,3)$ în a doua încercare
  - Între cele două stări, constrângerea dată de ecuația Bellman impune ca $U(1,3) = -0.04 + U(2,3) = 0.88$ (cu $\gamma = 1$)
  - Estimarea $U(1,3) = 0.84$ este mai mică și trebuie mărită puțin

Învățarea diferențelor temporale

- Ecuația diferențelor temporale propune un compromis:

$$U^{\pi}(s) \leftarrow U^{\pi}(s) + \alpha(R(s) + \gamma\, U^{\pi}(s') - U^{\pi}(s))$$

- Metoda aplică o serie de corecții pentru a converge la soluția ecuațiilor Bellman
- Corecțiile au loc proporțional cu probabilitățile: actualizările pentru *s'* vor avea loc în $T(s, \pi(s), s')$ din cazuri
- Rata de învățare α determină viteza de convergență la utilitatea reală
- Metoda diferențelor temporale nu are nevoie de model pentru a realiza actualizările

Rata de învățare

- Dacă α este fix, atunci valoarea medie a lui $U^{\pi}(s)$ converge la valoarea corectă
- Dacă α descrește pe măsură ce numărul de vizitări n ale unei stări crește, atunci chiar $U(s)$ converge la valoarea corectă
- Convergența este garantată dacă:

$$\sum_{m=1}^{\infty} \alpha(m) = \infty \qquad \sum_{m=1}^{\infty} \alpha^2(m) < \infty$$

- Funcția $\alpha(n) = 1/n$ satisface această condiție
- De multe ori, se folosește funcția $\alpha(n) = 1 / (n+1) \in (0, 1]$

Pseudocod: învățare cu întărire pasivă prin diferențe temporale

function PASSIVE-TD-AGENT($percept$) **returns** an action

inputs: $percept$, a percept indicating the current state s' and reward signal r'

persistent: π, a fixed policy

U, a table of utilities, initially empty

N_s, a table of frequencies for states, initially zero

s, a, r, the previous state, action, and reward, initially null

if s' is new **then** $U[s'] \leftarrow r'$

if s is not null **then**

increment $N_s[s]$

$U[s] \leftarrow U[s] + \alpha(N_s[s])(r + \gamma\, U[s'] - U[s])$

if s'.TERMINAL? **then** $s, a, r \leftarrow$ null **else** $s, a, r \leftarrow s', \pi[s'], r'$

return a

Convergența

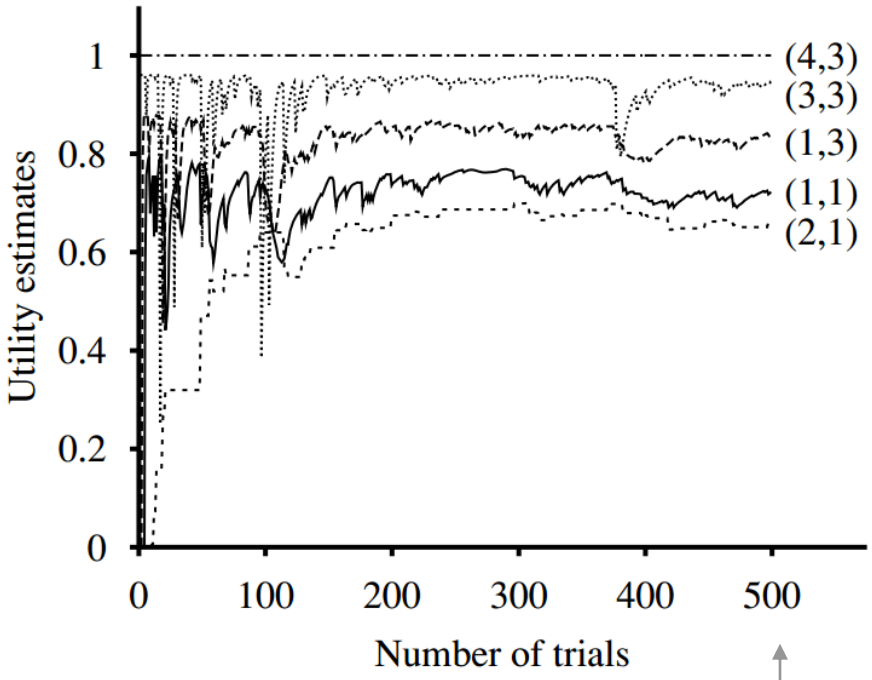

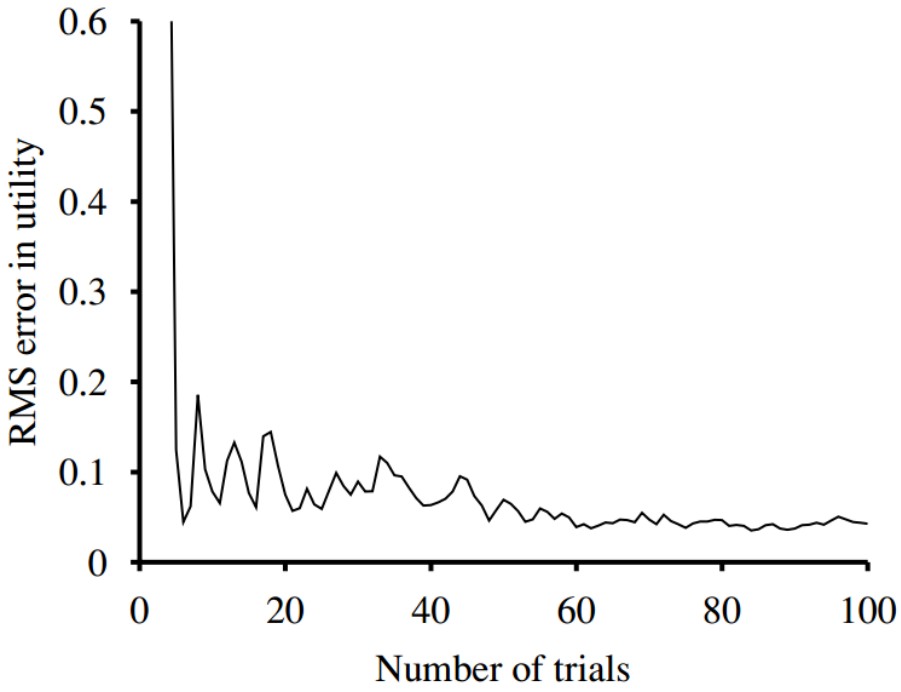

la PDA era aproximativ 100

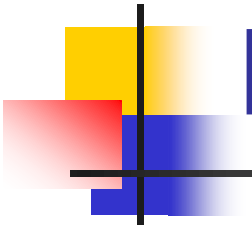

Discuție

- DT nu au nevoie de model, PDA este bazată pe model
- DT actualizează doar succesorul observat și nu toți succesorii
- Diferențele scad pe măsură ce numărul de încercări crește
- DT converg mai lent, dar execută calcule mai simple
- DT pot fi văzute ca o aproximare a PDA

Învățarea cu întărire

1. Introducere
2. Procese de decizie Markov
3. Învățarea pasivă
4. Învățarea activă
   - 4.1. Explorare și exploatare
   - 4.2. Algoritmul Q-Learning
5. Optimizări
6. Concluzii

Învățarea activă

- Agentul pasiv învață utilitățile stărilor și alege acțiunile optime în mod *greedy*
- Agentul activ își actualizează politica pe măsură ce învață
  - Scopul este să învețe politica optimă pentru maximizarea utilității
  - Însă, la un moment dat, funcția de utilitate nu este cunoscută decât aproximativ
- Dilema exploatare-explorare a agentului
  - Să își maximizeze utilitatea pe baza cunoștințelor curente sau
  - Să încerce să își îmbunătățească aceste cunoștințe

Exploatarea și explorarea

- Este necesar un compromis
- Exploatarea
  - Agentul oprește învățarea și execută acțiunile date de politică
  - Are ca efect maximizarea recompenselor folosind estimările curente
- Explorarea
  - Agentul învață încercând acțiuni noi, în mod aleatoriu
  - Poate conduce la maximizarea recompenselor pe termen lung

Explorare sau exploatare?

- Agentul trebuie să favorizeze:
  - Explorarea stărilor și acțiunilor necunoscute sau
  - Exploatarea stărilor și acțiunilor despre care știe deja că îi aduc recompense mari
- Soluții pentru dilemă
  - Metoda *ε-greedy*
  - Alte metode GLIE (*greedy in the limit of infinite exploration*)
    - O metodă GLIE trebuie să încerce fiecare acțiune în fiecare stare de un număr teoretic nelimitat de ori
    - În final, trebuie să devină *greedy*

A4.1. Metoda ε-*greedy*

- Fie $\varepsilon \in [0, 1]$
- Acțiunea următoare selectată va fi:
  - O acțiune aleatorie cu probabilitatea ε
  - Acțiunea optimă cunoscută cu probabilitatea $1 - \varepsilon$
- Implementare:
  - Inițial $\varepsilon = 1$ (explorare pură)
  - Când se termină un episod de învățare, ε scade, de exemplu, cu 0.05 (crește progresiv rata de exploatare)
  - ε nu scade niciodată sub un prag, de exemplu, 0.1. Astfel, agentul are mereu o șansă de explorare, pentru a evita optimele locale

Exploatarea și explorarea

- Exploatare pură
  - De obicei generează politici suboptime
- Explorare pură
  - Învață modele din ce în ce mai bune, dar recompensele sunt mici
- *n-armed bandit* ⟶

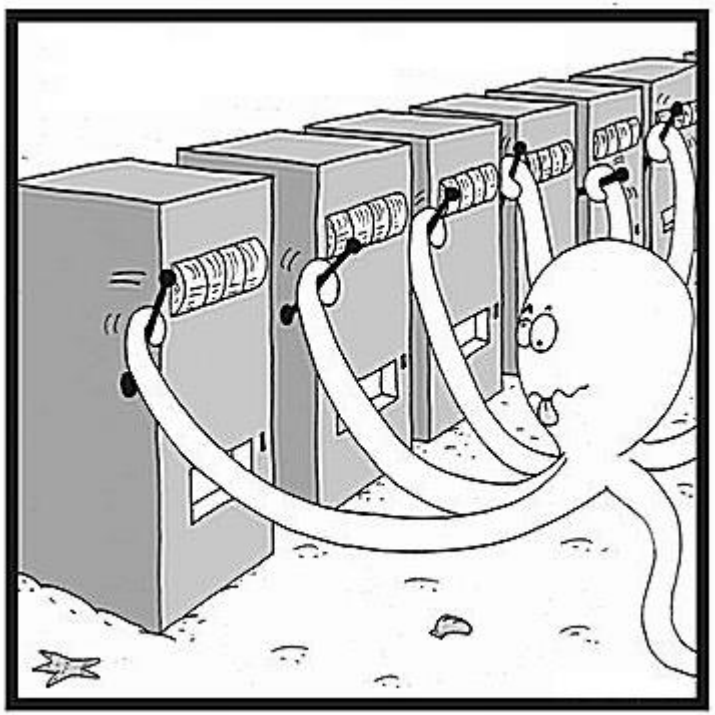

Metodă GLIE alternativă

- Se acordă ponderi mai mari acțiunilor neîncercate frecvent
- Se acordă ponderi mai mici acțiunilor cu utilitate mică
- Se modifică ecuațiile Bellman folosind utilități optimiste $U^+(s)$

$$U^+(s) = R(s) + \gamma \max_a f\left(\sum_{s'} T(s,a,s')U^+(s'), N(a,s)\right)$$

numărul de aplicări ale acțiunii *a* în starea *s*

- Funcția de explorare $f(u,n)$
  - Crește cu utilitatea așteptată *u*
  - Scade cu numărul de încercări *n*
- Exemplu:

parametru fix

$$f(u,n) = \begin{cases} R^+, & \text{if} n < N \\ u, & \text{otherwise} \end{cases}$$

estimare optimistă a celei mai mari recompense care poate fi obținută în orice stare

- Se încurajează acțiunile către regiuni neexplorate
- Oferă convergență mai bună și politici aproape optime

A4.2. Algoritmul *Q-Learning*

- Algoritmul *Q-Learning* învață o funcție $Q(a,s)$
  - Q vine de la *quality* (calitatea unei combinații stare-acțiune)
  - Utilitățile $U(s) = \max_a Q(a,s)$
- Ecuațiile de constrângere la echilibru

$$Q(a,s) = R(s) + \gamma \sum_{s'} T(s,a,s') \max_{a'} Q(a',s')$$

- *Q-Learning* este o metodă DT fără model

$$\boxed{Q(a,s) \leftarrow Q(a,s) + \alpha(R(s) + \gamma \max_{a'} Q(a',s') - Q(a,s))}$$

Algoritmul *Q-Learning*

$$Q(a,s) \leftarrow Q(a,s) + \alpha(R(s) + \gamma \max_{a'} Q(a',s') - Q(a,s))$$

- Actualizările se fac de fiecare dată când acțiunea *a* aplicată în *s* duce în *s'*
- Rata de învățare α determină viteza de actualizare a estimărilor
  - De obicei, $\alpha \in (0,1)$
- *Q-Learning* este mai lent decât PDA

Pseudocod: *Q-Learning*

function Q-LEARNING-AGENT(*percept*) **returns** an action

inputs: *percept*, a percept indicating the current state s' and reward signal r'

persistent: Q, a table of action values indexed by state and action, initially zero
N_{sa}, a table of frequencies for state–action pairs, initially zero
s, a, r, the previous state, action, and reward, initially null

if TERMINAL?(s) **then** $Q[s, None] \leftarrow r'$

if s is not null **then**

increment $N_{sa}[s, a]$

$Q[s, a] \leftarrow Q[s, a] + \alpha(N_{sa}[s, a])(r + \gamma \max_{a'} Q[s', a'] - Q[s, a])$

$s, a, r \leftarrow s', \text{argmax}_{a'} f(Q[s', a'], N_{sa}[s', a']), r'$

return a

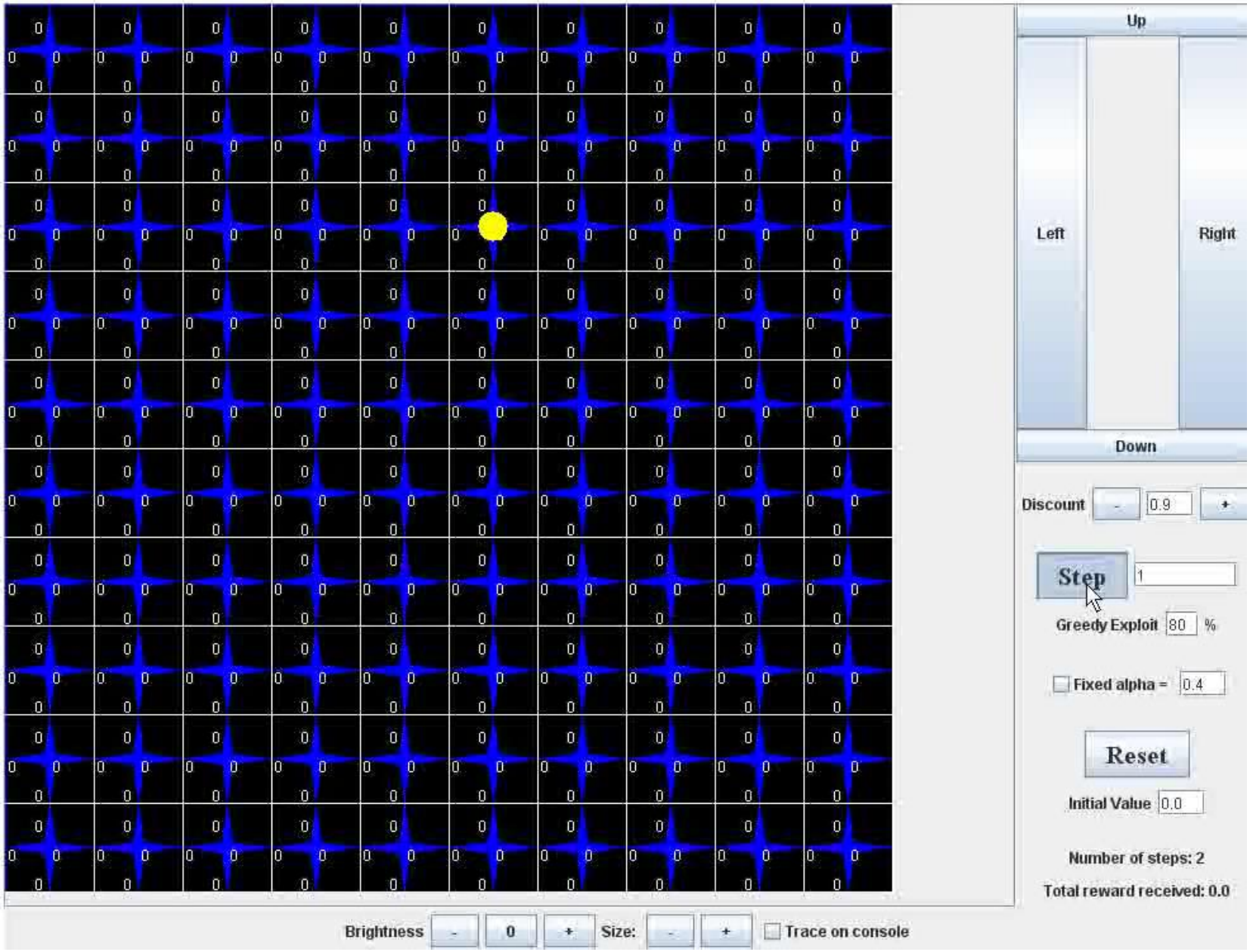

http://people.cs.ubc.ca/~poole/demos/rl/q.html

Învățarea cu întărire

1. Introducere
2. Procese de decizie Markov
3. Învățarea pasivă
4. Învățarea activă
5. Optimizări
6. Concluzii

Aproximarea utilităților

- Problemele reale au spații foarte mari
  - Jocul de table are aproximativ 10^{50} stări
- Modelul este greu de memorat
  - PDA memorează $T(s,a,s')$, $N(a,s)$
  - DT, QL memorează $U(s)$, respectiv $Q(a,s)$
- Utilitățile se pot aproxima cu funcții parametrice

$$\hat{U}_\theta(s) = \theta_1 f_1(s) + \cdots + \theta_n f_n(s)$$

  - f_i sunt funcții de bază
  - Rezultă o compresie semnificativă (pentru table $\approx 1{:}10^{44}$)
- Învățarea modelului aproximativ ajută generalizarea
  - Se pot aproxima utilitățile stărilor vizitate
  - Se pot prezice utilitățile stărilor nevizitate

Exemplu

- Pentru problema prezentată cu 4 x 3 stări

$$\hat{U}_\theta(x,y) = \theta_0 + \theta_1 x + \theta_2 y$$

$$(\theta_0, \theta_1, \theta_2) = (0.5, 0.2, 0.1) \Rightarrow \hat{U}_\theta(1,1) = 0.8$$

$$E_j(s) = (\hat{U}_\theta(s) - u_j(s))^2/2$$

eroarea — utilitatea aproximată — utilitatea observată

Actualizarea parametrilor

$$E_j(s) = (\hat{U}_\theta(s) - u_j(s))^2/2$$

$$\theta_i \leftarrow \theta_i - \alpha \frac{\partial E_j(s)}{\partial \theta_i} = \theta_i + \alpha \left(u_j(s) - \hat{U}_\theta(s)\right) \frac{\partial \hat{U}_\theta(s)}{\partial \theta_i}$$

$$\begin{aligned}
\theta_0 &\leftarrow \theta_0 + \alpha \left(u_j(s) - \hat{U}_\theta(s)\right) \\
\theta_1 &\leftarrow \theta_1 + \alpha \left(u_j(s) - \hat{U}_\theta(s)\right) x \\
\theta_2 &\leftarrow \theta_2 + \alpha \left(u_j(s) - \hat{U}_\theta(s)\right) y
\end{aligned}$$

parametrii se actualizează la fiecare pas / observație

schimbarea parametrilor la un moment dat modifică *toate* utilitățile

Aproximarea utilităților

- În prezent, pentru mediile complexe, utilitățile se aproximează folosind rețele neuronale profunde

Învățarea aproximărilor

- Actualizările pentru diferențe temporale

$$\theta_i \leftarrow \theta_i + \alpha\,[R(s) + \gamma\,\hat{U}_\theta(s') - \hat{U}_\theta(s)]\frac{\partial \hat{U}_\theta(s)}{\partial \theta_i}$$

- Actualizările pentru *Q-Learning*

$$\theta_i \leftarrow \theta_i + \alpha\,[R(s) + \gamma\,\max_{a'}\hat{Q}_\theta(s', a') - \hat{Q}_\theta(s, a)]\frac{\partial \hat{Q}_\theta(s, a)}{\partial \theta_i}$$

Căutarea politicii

- Reprezintă politica drept o funcție parametrizată
- Actualizează parametrii până când politica se îmbunătățește
- Reprezentare simplă: $\pi(s) = \max_a \hat{Q}_\theta(a, s)$
- Se ajustează θ pentru a se îmbunătăți politica
  - π este o funcție neliniară de θ, discontinuă pentru acțiuni discrete
  - Actualizările pe baza gradienților nu sunt posibile
- Politica se poate reprezenta stohastic (softmax):

$$\pi_\theta(s, a) = \frac{\exp(\hat{Q}_\theta(s, a))}{\sum_{a'} \exp(\hat{Q}_\theta(s, a))}$$

  - Dă probabilități de acțiune
  - Apropiată de varianta deterministă (max) dacă o acțiune este mult mai bună decât alte acțiuni
  - Politica devine o funcție diferențiabilă de θ
- Politica diferențiabilă poate fi optimizată cu metode bazate pe gradient

Funcția softmax: exemplu

- $Q_1 = 2$, $Q_2 = 0$, $Q_3 = 5$, $Q_4 = 4$
- Abordarea deterministă:
  - max $\Rightarrow Q_3$
- Abordarea stohastică:

$$\pi_\theta(s,a) = \frac{\exp(\hat{Q}_\theta(s,a))}{\sum_{a'} \exp(\hat{Q}_\theta(s,a))}$$

  - $\exp(Q_1) = 7.4$, $\exp(Q_2) = 1$, $\exp(Q_3) = 148.4$, $\exp(Q_4) = 54.6$
  - suma = 211.4
  - $\Rightarrow P(Q_1) = 7.4 / 211.4 = 3.5\%$
  - Analog, $P(Q_2) = 0.5\%$, $P(Q_3) = 70.2\%$, $P(Q_4) = 25.8\%$
- Dacă valoarea maximă este mult mai mare decât celelalte, probabilitatea sa se apropie de 1

Concluzii

- Învățarea cu întărire este necesară pentru agenții care evoluează în medii necunoscute
- În lumea reală, există numeroase aplicații bazate pe învățarea cu întărire
- Învățarea pasivă presupune evaluarea unei politici date
- Învățarea activă presupune învățarea unei politici optime
- Aproximarea funcțiilor este necesară pentru probleme cu spații mari de stări